TARTU ÜLIKOOL
1632
UNIVERSITAS TARTUENSIS

Uuhastaja.

Teine wäljaanne.

„Kristlik Kaitsja“ kirjastus.

1921.

A-3429 II

Puhastaja.

Teine wäljaanne.

„Kristlik Kaitsja“ kirjastus.

1291.

2
Tartu Ülikooli
Raamatukogu
218106
I 15821808

I.

Lapsewargus.

Suur roheline lapsewanker oli see, wanamoodi ruumikas ja mõnusasti seest ärawooderdatud, ja seal sees magasid rahulikult kaks last. Ülestõusmise pühad läheneśid ja tõid enesega ehk aprilli ilma kaasa; aga magawad lapsed olid tuule hoogude ja wihma sao eest suure nahkkatte ja allarippuwate kardinate läbi hästi kaitstud.

Mõlemad uinusid magusasti, — oma wanamoodi sõiduriistast hoolimata. Lapsetüdruk oli ta nii sügawale kui wõimalik ühte wärawa alusesse lükkanud. Wankri esimene ratas oli kõwasti wastu krepiastet toetatud, nii et ta iseeneseśt ära ei saanud weereda.

Teisel pool uulitsat oli suur kübarakauplus; waateaknal meelitasid mõned nõiduwilusad kübarad ligi astuma. Noore lapsehoidja peale mõjus see pilt wastupanemata, ja ta astus ruttu üle uulitsa seda lähemalt waatama.

Kübara kaupluse kõrwal oli wäike riidekauplus, mis tüdrukule meele tuletas, et toatüdruk talle iluśa põllerüide proowi ühes oli annud. Talle oli küll kõwasti ärakeelatud lapśi ükśi jätta, kuid ta mõtles, et see mitte paha poleks, kui ta praegu riide ära ostaks,

kuna wanker lastega pealegi nii heas warjupaigas oli. Nii wõttis ta — weel wiimaſt pilku uuemate Pariiſi moodide peale heites — oma riideproowi taskuſt wälja ja ruttas poodi, kui ta enne weel otſuſele oli jõudnud, et lapſed kindlasti warjul olid.

Kongeſt wihmaſaoſt hoolimata kihas uulits inimesteſt, kui üks elawamateſt terwes linnas. Kewade õhk, mis talwiſe raske töö peale nagu puhkuſt lubas, elustas tähelepanemata kõiki, nii ſuurt kui wäikeſt.

Inimeſed ſammuſid rutates kuid ettewaatlikult üle märja uulitſa ja mööda könniteeſid ja pimeſtaſid oma wihmawarjudega uulitſat. Kuid lapſed magaſid rahulikult edaſi.

Äkitſelt astus keegi ſuur ſale naesterahwas laias mustas mantlis wäſinult üle uulitſa. Kohkunud hüüdega jäi ta lapſewankri ette ſeisma, ſee näis talle tuttaw olewat. Ta nägu, mis ennegi kahwatu oli, läks ärituſeſt weel walgemaks ja mahaſurutud wihaga hammustas ta oma huule ſiſſe.

Ruumikas wärawa aluſes oma wihmawarjuga möödaminejate pilkude eeſt warjatud — oli ta lapſewankriga ütſi.

Ta kummardas ennaſt ja waatas kardina all magawate laste peale. Nende rahuliſed näokeſed näitaſid teda weel enam äritawat, ſeſt ta ahmis õhu järele, nagu ähwardaks tal hing kinni jääda ja wäriſes kõigeſt kehaſt. Ta ſilmad omandaſid ähwardawa läike. Lapſi ettewaatlikult jälle kinni kattes tuli talle kohutaw mõte pähe. Wargſel wiiſil waatas ta üle uulitſa ja naeratas, kui ta lapſetüdrukut nägi poodi astuwat. See naeratus oleks mõnda laste ema wõinud nutma panna.

Nüüd kummardas ta — wihmawarjuga oma liigutuſi warjates — ennaſt wankri üle ja nagu pikk paenduw madu tungis ta käſi warjawa teki alla ja puudutas lapſi. Sissetungiw käſi walis neiſt wäikſema ja tõmbas ta ruttu wankriſt wälja. Siis ſeadis ta teki jälle ilusti oma kohale, peitis lapſe oma mantli woltidesſe ja ruttas wälja uulitſale. Uulitſale jõudes jäiwad ta ſammud pikaldaſemaks, ja ta waatas ümber. Juhtumine oli kättemaksmiſeks liiaks hea olnud, et teda tarwitamata jätta.

Tõepooleſt näis lapſewargus ettewaatamata tegu olewat, — kuid nüüd ei olnud muud peaſeteed enam, ja ta oli röömus, et ta ſeda oli teinud. Kaks ſuurt põlewat plekkikahwatanud palgetel tunnistaſid ſiſemiſeſt ärituſeſt.

Nüüd tuli kõige raskem küſimus: Mis pidi ta oma wäikeſe elawa puntraga kaenla all peale hakkama?

Hea õnne peale edaſi ſammudes tegi ta plaane. Ta pea wäſis ära kõigeſt ſelleſt mõtlemiſeſt ja plaanide ſepitſemiſeſt, mis nagu ta eneſele pidi tunnistama, ometegi kuſagile ei kõlbanud.

Ta märkas ainult, et kaugus tema ja kuritöö paiga wahel ikka ſuuremaks kaswis.

Nii jõudis ta ühte eeslinna, tööliſte kaſarmude lähedale. Kurjus tunneb ennaſt waeſuſeſt iſeäranis külgetõmmatud olewat. Raske õhk äratas teda mõteteſt — ta jäi ſeisma ja kärſutas põlglikult oma hellitatud nina. Seal ütles keegi ta kõrwal.

„Oh preili, oſtke kollaſeid nartſiſſe! Näete kui wärsked ja iluſad nad on. Mul on täna paha päew! Waatake ometi, kulla preili, nad on tõesti iluſad!“

Mõtteta waatas noor naesterahwas kerjawa lillenaese peale, ilma tema pealekäimist tähelepanemata. Äkitselt ehmatas teda wahetpidamata nurumine nagu unest üles.

„Mul ei ole peenikest raha ühes", — ütles ta kindlalt suure lillekorwi peale waadates.

„Pai preili, ma wõin ka hõberaha wahetada lasta," seletas naene teenistusewalmilt. „Waadake, ma sookse ruttu sinna poodi seal nurga peal. Seal tuntakse mind, ta mõne filmapilgu pärast olen ma tagasi. Uskuge mind ometi!"

Noor naesterahwas silmitses teda tähelepanelikult. See oli noor mustlase naene; ta mustad silmad ja tõmmud näojooned rääkisid näljast ja puudusest.

Seal tuli noore naesterahwale mõte, mis kõik mured korraga eemale peletas. Ta wõttis oma rahatasku wälja ja andis naesele ühe kuldraha.

„Jootse," ütles ta lühidalt, „ma ootan niikaua siin korwi juures ja otsin enesele mõned lilled wälja."

Waewalt jõudis mustlase naene selja pöörata, kui noor naesterahwas end korwi üle kummardas ja wäikse rahuliku puntra oma mantli alt sinna sisse laskis libiseda. Ruttu laotas ta kollaseid nartsisse üle õrna lapse kehakese — siis ruttas ta minema. Kuid enne weel, kui ta uulitsanurgani oli jõudnud, haarati tal järsku käest kinni, ja ta otsa waatas walju, tõsise näoga mustlane.

„Sästi tehtud," ütles ta kohutawalt naeratades, „aga mitte nii ruttu, proua, mitte nii ruttu! Mis seal puntras on, mis Teie

mu naese korwi panite? Tulge minuga, ma olen uudishimulik ja meie waatame ta ühes-koos läbi."

Korwi juure jõudes nägid nad lillenaest, kes korwist leitud lapsukest imestawal pilgul wahtis.

„Proua on sinu korwi segamini ajanud Anna," ütles mees kawalalt. „Mis see siis tähendab? Meie ei taha sugugi mõnda Moosest üleskaswatada. Peame endid niigi juba küllalt waewama, et iseendid toita, ilma et wõiksime weel selle proua lapse wastu ligemese armastust ülesnäidata".

„Minu laps?" hüüdis noor naesterahwas wihaselt, „kuidas Te julgete seda ütelda! Mul ei ole lapsi, ma wihkan neid ja soowin sellepärast, et keegi selle poisi kaswatada wõtaks. Kui Teil seesaoks tahtmist on, tahan ma Teie waewa ausasti tasuda. Kuna Teie praegu oma waesuse üle nii kaebate, oleks see Teie poolt lollus olewat minu ettepanekut mitte wastu wõtta. Lapse jätan ma niisugusel juhtumisel tõesti Teie hoole alla ja ei soowi iialgi Teist ega lapsest enam midagi kuulda."

„Hea küll, armuline proua, — nii on parem. Kui Teie mõistlikult toimetate, siis ei ole mul selle wastu midagi, et Teid selleest puntrast wabastada. Aga me oleme rändajad linnud ja jätame selle linna weel enne päewatõusu maha. Siis peate selle asja weel tõna õhtul korda seadma, kui laps meiega peab tulema. Ma nõuan 1000 marka selle wäikese waewa eest. Aga nüüd palun otsekoheselt talitada. Wõtke nüüd laps ühes ja, kui Teie minu tingimised wastu wõtate, siis tulge wähe hiljemini tagasi.

Ma ootan Teid!"

Seda üteldes läks ta oma naesega tasakesti naerdes minema. Kui noor naesterahwas üksi oli, sosistas ta huuli närides oma ette:

„Missugune jäme inimene!"

Nõutud kõrge summa peale waatamata oli tal ometi kindel nõu head wõimalust lapsest lahti saada mitte tarwitamata jätta. Talle näis see kõige lihtsam tee olewat pahast seisukorrast wälja peaseda.

Tigeda pilguga mässis ta iseäralikult rahuliku lapse oma mantlisse, hüüdis woorimehe kohale ja sõitis ruttu oma korteri. Ta oli jõukas ja leidis tarwilise raha juba oma kassast.

Nii kaugele läks kõik hästi. Kui ta ka järelemõteldes oma ettewaatamatuse üle ära kohkus, mis ta oli teinud, kui ta lapse kõigi silmade ees korwi laskis langeda, pidi ta enesele tunnistama, et see kõige parem oli olnud, et mustlane teda takistanud oli ära jooksmast, sest nüüd wõis ta täie rahuga oma kuriteo jäljed wiimaseni ära häwitada.

Palawikusarnase kiirusega wõttis ta poisikese riidest lahti ja lõikas kõik nimetähed riietest wälja.

Oli tõepoolest iseäralik töö ja ta käed wärisesid seal juures; wõib olla, seda enam, et ta lapse tõsiseid silmi enda peal tundis hingawat. Nad tuletasid talle kedagi meele, keda ta praegu surmawalt haawas, ja ta rõõmustas selle haawa üle — ehk ta küll oma süüd tundes lapsele silma ei julgenud waadata.

Kui ta oma tööga walmis oli, wõttis ta oma wäikse puntra jälle kaenla alla, rahatasku

nõutud summaga kätte ja sõitis, seekord juba teise trosklaga, tuntud eeslinna, maharäägitud kohale.

Nüüd seisis seal mustlase wanker, milles noor naesterahwas naese kuju wõis näha, kes hämarikkus edasi tagasi liikus.

Ta läks lähemale ja kloppis wäikse kinnikaetud akna peale. Niipea kui naene teda nägi, hüüdis ta: „Ruuben, tule ruttu, preili on jälle siin.“

Kuna Ruuben weel raha luges, wõttis naene lapse ja wiis ta ära.

„Nii on korras,“ ütles Ruuben rahuldatult. „Teie wõite selle taimekese päraft mureta olla. Paari tunni päraft oleme meie siit ümbruskonnaft wäljas, ja arwatawasti ei saa Teie meid iialgi enam nägema.“

Noor naesterahwas nikutas rahul olles peaga. Kui ta uudishimulikult wankrisse waatas, nägi ta, kuidas Anna laft kareda õrnusega paitas ja talle natuke piima soojendas.

Siis keeras noor naesterahwas ümber ja läks rutuliste sammudega minema.

II.

Uus kodumaa.

Wäikse wanaasjade kaubluse ees kiwitrepi peal istus mustlase wanake-laulja. Ta ees seisis, käed pükstaskus noor mustlane. Seal waatas wanake palukes nooremehe peale.

„Ruuben! Ära jää kauaks ära, ma tunnen enese haige olewat ja aegajalt käiwad mul kanged peapõritused peal. Uulits on tühi, ja Serkew on wäsinb. Ole nii hea ja ära jäta teda liig kauaks wälja!“

Ruuben naeris libedalt ja filmitses möttes wanakese külmast sinetawat nägu.

„Kes tööd ei taha teha, ei tohi ka süüa, wana-isa. See on meie raudne seadus, ja isegi wanadus peab end ta alla paenutama. Lase oma wanu laule kuulda, külap see juba inimesi wälja toob ja sulle hea õhtusöögi muretseb. Wähe hiljem tulen ma sulle järele. Nüüd, wana Serkew, tee tööd ja waata lapse järele."

Wana laulik kuulatas, kuni pojapoja rutuliste sammude kõla kaugele kadus. Siis walitses täieline waikus — ta oli uulitsal nähtawasti ainukene elaw hing.

Syringen oli suur kalameeste küla. Serkew oli siin wõõras. Omalt koholt nägi ta pikka uulitsat kuni alla mereni. Oli päikese loojamineku aeg. Lahkuw päewa walitseja saatis oma wiimased tulipunased kiired mere peale. Päikesepuna lagunes itka laiemale, ja laiemale, punane taewas walas oma purpuriwalguse wäikeste kalameeste majakeste peale ja walgustas isegi auklist uulitsapinda nõrga punaka paistega.

Serkew waatas oma ette maha, — ta pilk riiwas armastatud kannelt. Wäikse jõupingutusega tõmbas ta seda oma kätte, ja ta kangeb sõrmed libisesid paitades üle keelte.

Ta mäng kõlas kaugele waikse talweõhtu õhus. Kaebawad wiisid, sosistawad waimujutud, möödaläinud ja igawesti kadunud õnne mälestus täitsid tasase wärinaga õhku.

Siis laulis Serkew. Wäsinud laulja saatis kandlehäält nõrgalt sosistatud laulusõnadega. Nagu sureja linnu tasane siristamine kõlas see. Ta silmist woolasid meeleärahoitmise pisarad.

Mis jaoks kõik see häda, mis jaoks kõik waew ja walu — mis jaoks kare raske eluwõitlus — mis aitas see? — Kuid edasi! Ruuben wõis iga hiimapilk tulla ja õhtuse teenistuse järele küsida. Serkew tahtis enesele nii heameelega sooja õhtusööki ärateenida. Anna oli talle seda lubanud, kui ta raha ühes tooks ja lapse järele waataks. See mõte tuletas talle wäikest hoolega kinnimässitud kompsu meele, mis ta kõrwal maas oli. Ta lükkas katwa rätiku kõrwale ja waatas sisse. Wäike magas. Kaks aastat oli möödaläinud sest ajast, kui Ruuben lapse laagrisse toonud. Serkew kuulas waikseid, ühetasaseid hingetõmbamisi ja waatas mõttes peenikeste suurtsugu näojoontega, roosat näokest.

„Kaitsku teda Jumal," sosistas ta oma ette. „Ta ei kuulu mitte meie hulka. Ma kardan, teda ootab paha tulewik."

Ta haaras jälle (oma) kandle kätte ja waatas mõtetes alla mere peale. Seal all wee peal paistis wana purjepaat, mis waewalt oma kullasel teel liikus. Serkew leidis temas sarnadust oma eluga. Waewalt wõis ta päikese punas helendawate kärisend purjude pimestawat paistet wälja kannatada, — ta rasked silmalaud ähwardasid kinniwajuda.

Ta oli kade paadi peale. Siis arwas ta imelikku walget kuju nägewat, mis paatis seistes seda juhtis. Nüüd näitas ta käega — läbi helendawa wee tuli ta laialilaotatud kätega ja siis mõõda uulitsat otse tema poole — nüüd — nüüd waatab ta sõbralikult tema peale ja nikutab peaga. — Serkew arwas teda selgesti nägewat. Ta tõusis üles ja sirutas igatsewalt oma käed talle wastu.

„Jah, Serkew tahaks minna — — — ta on — walmis minema. — Mu ingel tuleb mind paremale maale wiima," ümises ta õnneliku naeratusega. Äkitselt wankus ta, kaotas tasakaalu ja kukkus tumeda hoigamisega wastu kauplusust. — — — — —

Anton Wunderlih waatas imestades wälja. Ta ukse ees lamas wana mustlane mõistuseta. Katkiläinud kannel oli ta peale kukkunud. Kui kaupmees teda aidata tahtis ja ta raske keha üles tõstis, weeres kokkumässitud rätiku seest wäike naerja laps wälja uulitsakiwide peale.

„See on naeste töö," pomises Anton ja hüüdis poodi poole pöördes. „Maria, tule alla, ruttu, mul on sind tarwis!"

Samal silmapilgul tuli ka naene ukse peal nähtawale, ja üheft pilguft jatkus küll, et talle selgeks teha, mis ta käeft nõuti.

„Waene wanake!" hüüdis ta, „ta on wist nälja päraft minestusesse langenud ja eneſe ka wist ära külmetanud! Waata ometi, Anton, neid kitsaid walgeid käsa! — Ja wäike laps seal, — oh sa waene armas lapsuke! Waata, Anton, ta naeratab mulle juba wastu! Nüüd hõõru natuke wanakese käsa, kuni ma talle midagi sooja keedan. See toob ta jälle meelemärkusele."

Kuid see kestis kaua, enne kui Serkew silmad lahti löi ja abielupaar märkas peagi, et see ainult kustuwa elutulukese wiimane leegitsemine oli.

Maria katsus talle pisut toitu sisse anda. Laulik puhkas wanas kunstlikult nikerdatud selgtoega leentoolis ja silmitses imestanult Maria sõbralikku nägu. Ta laskis teda rahu-

likult toimetada — ta oli wastupanemiseks liig nõrk — pealegi ei olnud tal seks mingit põhjust.

Waheajal hoolitses Anton lapse eest. Laps ei teinud talle ka mingit raskust, — piima jõi ta heameelega ja läks nähtawalt elawamaks.

„Kuidas Teie nimi on, ja kudas Teie inimesed wõisid Teid niisuguses olekus mahajätta?“ küsis Maria wana mustlase haawatud pead pehme padja peale asetades. „Need peawad küll südameta inimesed olema, kes Teid wäikse lapsega tööle saatsid.“

„Ma olen Serkew,“ sosistas wanake, „ainult mustlane, laulja. See ei ole mitte minu lapselaps — meil laagris ei ole lapsi. Anna tõi ta öösel. Ma ei tea, mis nad taga teha mõtlewad, - Ruubeni käsi oli kullaga täidetud, kui ta lapse kaswatada wõttis. Ta peab suurest soost olema. Ma kuulsin Ruubenit pimedas Annaga kõnelewad. Issand Jumal olgu selle lapsele armuline ja hoidku teda, ise kui ta Ruubeni meelewalla all on!“

Jälle hingas ta pilk poisi peal, siis pööris ta silmad kaupmehe ja ta naese poole. Aegamööda rändas ta pilk edasi, kuni ta wiimaks wastuseiswa maja kuulutussildi peale peatama jäi. Seal seisis suurte silmapaistwate tähtedega: Igasuguste plekkide kõrwaldamiseks on kõige parem abinõu Bernburgi puhastuswesi „Puhastaja,“ 30 penni pudelikene.

Rõõmuläige lendas üle wanakese kortsus näo. Ta haaras Maria käest kinni.

„Puhastaja,“ sosistas ta, prohwetlikult lapse peale näidates.

„Ma näen — ma ſuren — — aga ma näen ſelgesti ... Jumal ſaadab — et Syringeni vlekkiſid puhastada — ſelle lapſe.“ —

Weel kord waatas ta ümberſeisjate peale, ta silmiſt wõis kuuma palwet lugeda. Siis langesid nad igaweste kinni.

Serkewi kannatused olid lõpule jõudnud...

Wahetpidamata jookſid pisarad Maria silmiſt külma walge näo peale alla; Anton ruttas arsti järele, kes ometi ainult kurba tõtt kinnitada wõis. Siis läks ta, et muſtlaſi ülesotſida, kuid ilma et ta kedagi leidnud oleks, tuli ta tagaſi.

„See on kaſuta, Maria,“ ütles ta, kuna ta wäſinult tooli peale langes. „Muſtlaſed on minema läinud, ja mind ei pane see ka ſugugi imeſtama. Nad tahtſid endid wiſt ainult üleliigſeſt koormaſt wabaſtada. Politſei on asja oma kätte wõtnud, — kuid wäheſe lootuſega tagajärje peale.“

Kaupmehel oli õigus. Kuu läks mööda, ja järeluurimine kui kaſuta ettewõte, lõpetati wiimaks ära. Siis wõttis Anton nõuks oma naeſega lapſe tulewiku üle rääkida. Maria oli lapſe eeſt kõik ſee aeg häſti hoolt kannud, ſeſt laste kaswatusmajad olid ta eeſt ikka kohutawad olnud. Anton naeratas ſalamahti ſelle põhjuſeta kartuſe üle, kuid oli ſiiamaani laſt ſõnalauſumata majas kannatanud. Kui nad nüüd ühel õhtul rahuliſelt koos iſtuſid, ja Maria laſt taſakeſti wanas kätkis kiigutas, ütles Anton järsku talle omaſel kindlal toonil:

„Tead, Maria, laps läheb homme ära. Sa oled tema waſtu wäga hea olnud. Ta oma lihane ema ei oleks wõinud ta eeſt paremini muret kanda. Kuid kõigil aſjal tuleb

ükskord lõpp, ja ma pean tunnistama, et ma rõõmus olen, kui wana õige kord jälle majasse tuleb. Need olid rasked nädalad sinule."

„Mis, kas tema sugulased on ülesleitud?" Maria waatas kurwalt kätti peale.

„Ei, seda küll mitte," ütles Anton pehmelt, „ja ma usun neid ei leita küll ilmaski üles. Aga meie ei wõi ju ka igawesti last oma juures pidada, ja sellepärast läheb ta homme ära."

„Kuhu?"

Anton ei olnud oma abikaasast weel iialgi nii wähe arusaanud kui täna.

„Kuhu?" kordas ta ägedalt. „Seda teab ju niisama hästi kui mina. Kas waestemaja pole mitte õige koht niisuguse poisi jaoks? Ära tee ennast ometi nii juhmiks, Maria!"

„Niisuguse poisi jaoks!" hüüdis Maria pahaselt, last kõwasti oma rinna wastu surudes. „Ons see waestemaja laps? Näeb ta sedamoodi wälja? Häbene ometi, Anton! Ta on heast soost, seda teab ju wäga hästi! Kas wana Serkew ei räägitnud seda? Ja seda suurtsugu ilmasüüta last tahad ju kusagil pimedas waestemajas kiratseda lasta? Jumal andku sulle seda andeks!"

„Noh ole ometi mõistlik, Marja!" ütles Anton paluwalt. „Kellegile ei teeks see nii suurt rõõmu kui mulle, kui ma teda saaksin ta wanematele tagasi anda; aga ju tead ise ka, et meil selleks wähe lootust on. Nüüd ütle aga mulle, mis sina temaga peale mõtled hakata? Kui su nõu hea on ja see minu wõimuses seisab teda täidesaata, siis olen ma walmis sind aitama."

Rõõmsalt hüppas Maria üles, astus mehe juure, pani talle käed ümber kaela ja waatas talle aralt silmisse, nagu ta pruudipõlwes oli teinud.

„Tõesti, Anton? Tahad sa tõesti seda teha?“ ta huuled puudutasid mehe kõrwa, kui ta sosistas: „Lase mind teda enesele pidada, mu hea, armas mees! Oh Anton, armas Anton, kingi ta mulle, luba mulle teda kui oma lihast last üleskaswatada!“

„Maria!“ hüüdis mees, „ära räägi ometi lollust! Me oleme wanad inimesed, liig wanad seks, et lapsi kaswatada. Poiss saab sind poolsurnuks waewama, ta ei saa sulle ööl ega päewal rahu andma.“ Nende sõnadega katsus ta ennast oma naese käte wahelt wabastada.

„Kuule, Anton,“ ütles Maria äraandliku silmapilgutamisega. Sa ei wõi emasüdamest aru saada. Sa ei tea, kui üksik ma end tundsin olewat kõik need aastad läbi. Wiis last oleme pidanud mahamatma — nii õudseks ja tühjaks jäi kõik mu ümber peale nende surma! Ja Prits, oh mu Prits — Jumal teab, kus ta praegu on, peale seda, kui ta meid nii palju aastate eest maha jättis, ja meie kordagi tast teadust pole saanud! Sa oled küll tõesti kõik teinud, et mind tröõstida, mu armas mees, aga ometi — ei ole ju midagi, mis kadunud armsate aset täidaks. — Anton sa räägid, meie olla liig wanad. Waata, just mõte seda last enesele hoida tohtida äratab minus nagu uut elu. Ilmaski ei olnud ma nii õnnelik, kui möödalãinud kuul — sa wõid mind igawesti õnnelikuks teha. Oh Anton, sa kingid oma ükſildase naesele poisi. Sa näed Jumal on teda meile saatnud!“

Mis pidi kaupmees tegema? Ta oli pehme kui waha oma naese käes ja nüüd meel kus Maria surnud lapsi meele oli tuletanud, ei suutnud ta enam wastupanna. Ta suudles oma naest põse peale ja tegi ta tahtmise järele.

Waene Maria — ta rõõmustas end kui laps uue mänguasja üle.

„Mis me talle nimeks paneme?“ küsis Anton naeratades, „see on nüüd kõige tähtsam küsimus.“

„Mis talle nimeks panna?“ Maria waatas imestades oma mehe otsa. „Puhastaja peab ta nimi olema, nii nimetas teda wana laulik.“

„See on ju liig pikk nimi,“ arwas Anton.

„Ta on imelik küll,“ tunnistas ka Maria, „aga meie kauplus sisaldab ka palju haruldast. Jah, Puhastaja peab ta nimeks jääma!“

Ja nii ta ka jäi.

III.

Karoka.

Aastad läksid mööda, ja Puhastaja laswas tolmuste wanaaegsete asjade wahel wäikses poodis Junkri uulitsal üles, kui ilus jumalakartlik poiss. Ta eest hoolitseti nagu mõne wäikse printsi eest, ja igaüks, kes teda tundis, rõõmustas ennast priske terwe poisi üle. Oma kasuwanemate wastu näitas ta peenetundelist tagasihoidlikkust üles. Maria armastas teda kirjeldamata. Ta oli uhke oma poisi peale! Ta wäike elutuba oli täis joonistusi ja nikerdusi — kõik wäikse laswandiku töö. Maria silmis olid need toa kõige ilusamad ehted.

Oma kasuisa wastu oli Puhastaja aupaklik ja nimetas teda ikka „herra Wunderlih'iks". Maria jaoks oli tal õrnem nimi. Maria ei lubanud ennast mitte püha „ema" nimega hüüda. Ta tundis, et see nimi tale mitte kohane ei olnud, ja nägi ses teotust selle wastu, kes poisi tõsine ema oli. Nii oli Puhastaja siis teda tädiks ristinud.

Puhastaja oli tasane järelmõtlewa waimuga poiss, ja ometi oli tal sealjuures eht poisi süda täis agarust ja ettewõtlikkust. Ta oli tubli ujuja ja armastas igasugust sporti. Kuid kõige enam huwitas teda kõik, millel Syrigeniga midagi ühist oli,— ta minewik, ajalugu, ta elanikkude wanad pruugid ja kombed. Talweõhtutel istus ta enamasti ikka paksude tolmuste raamatute taga, mis neist asjust jutustasid.

Nii sai ta warsti wäikseks kuulsuseks. Wanad meremehed saatsid igaühte, kes küsimistega Syringeni mineku ja iseäralduste kohta nende poole pööras, järgmiste sõnadega minema:

„Jah herra" ehk „Jah mu preili, — kui Teie selle üle midagi lähemat soowite kuulda, siis peate Junkri uulitsale minema. Seal leiate Teie Wunderlih'i wanaasjade kaupluse ja peate sealt Puhastaja järele küsima, ta jutustab Teile kõik palju paremini, kui ma seda teha wõin."

Suurem jagu tegid ka selle juhatuse järele — paljud küll ainult uudishimu pärast, et niisuguse weidra nime kandjat näha saada. Aga keegi ei läinud sealt pettumustundega ära — kõigi uudishimu suutis wäike poiss rahuldada.

Paljud kutsusid siis ka kaupmehe kõrvale ja kiitsid ta poissi. Mõnigi kord tegid niisuguseid kõneid kaupmehe segaseks.

„See on Teil tark ja hakkaja poiss. Te peaksite, minu arvates, küll hoolt kandma, et poisi suured waimuanded siin kõrvalises ilmanurkas kaduma ei läheks. Sest oleks tõesti tuline kahju — jah see oleks koguni patt, suur patt olewat. Andke talle wõimalust õppida!"

Maria ei wõtnud neid sõnu mitte nii tõsiselt kui ta mees. Ta istus harilikult oma toas praokil ukse juures, kui Puhastaja mõne wõõra küsimiste peale talle armsal wiisakal, peenikesel wiisil wastas.

„Kas ei peaks meie mitte ta peale uhked olema, Anton?" sosistas ta mõnikord mehele kõrwa — ja ta ei ole sugugi uhke enese peale! Jumal õnnistagu meie armast poissi!"

Ühel päewal tuli poodi wana Inglise herra, kes igal suwel Syringenis käis, ja kellele iseäranis meeldis igaluguste wanaaegsete asjade seas ümber kolada. Ta tegi abielupaarile poisi pärast ettepaneku.

„Wunderlih," ütles ta kaupmehele, „poiss meeldib mulle, ja mul on kahju, et Teil jõudu ei ole talle head haridust anda. Sellepärast olekssin ma walmis teda enese juure wõtma ja talle minu kontoris koha andma. Teeb ta seal edusamme, siis wõib ta warsti kuulsaks saada."

Anton lubas selle üle oma naese ja Puhastajaga rääkida.

Maria oli kangesti ülesäritud, kui ta seda kuulis. Tal ei olnud iialgi pähe tulnud, et Puhastaja teda maha wõiks jätta. Puhas-

taja ei rääkinud ka ühtegi sõna ei poolt iga wastu, kuid Mariat äkitselt nutmas nähes, astus ta tema juure haaras ta käest kinni.

„Tädi," ütles ta, südamlikult, Maria nutusesse näosse waadates: „ära ole kurb. Ma ei wõta herra Hobbels'i ettepanekut wastu. Ta ei saa mind ka tõesti mitte tänamataks pidama; aga ma tahan ennem ta silmis tänamata paista, kui seda tõepoolest sinu wastu olla, mu armas kasuema."

„Sa ei tohiks meid tõesti mitte maha jätta? Mu armas poiss — tõesti see murraks mu südame, kui ma sind näeksin äraminewat!"

„Ma tõotan seda!" ütles Puhastaja õrnalt. Seal hüüdis kaupmees wahele:

„See oleks ju lollus olewat, Maria! Wõib olla, oleks see tema õnn! Teist niisugust ette panekut ei tehta talle, wõib olla, terwes elus mitte. Sa ei wõi ju ometi mitte nõuda, et Puhastaja eluksajaks su põllepaela otsa rippuma jäeks!"

„Aga ta on weel nii noor — tal on weel aega küll ees, kui ta meie juurest wälja maailma tahab minna, kas pole tõsi mu poiss?"

Puhastaja naeris. „Tädi sa oled nõid!" ütles ta. „Kust sa seda teadsid? Ma kardan, herra Hobbels oleks pidanud mind tooli külge kinni siduma! Ma ei tahaks tõesti mitte oma elu nii kurwalt mööda saata, kõik see aeg kontoris kirjutuslaua taga istudes."

„Milleks sa siis tahaksid saada? küsis kaupmees uudishimulikult: „oled sa selle üle juba mõtelnud."

„Herra Wunderlih, ma tahaksin õpetajaks saada," wastas ta kohe.

„Õpetajaks ? Siis ei saa meie mitte küll sind aidata," ütles Maria„ aga ma olekſin küll uhke, kui sind õpetajana näeksin ! Kui meie ometi seda teha jõuaksime ! Aga mõtle pika kuluka õppimise peale, mis selle jaoks tarwis on !"

Puhastaja naeratas lootusrikkalt.

„Ära ole nii kartlik, tädi, kõik läheb weel hästi. Tuleb ju ka koolimaksust wabastamisi ette." Siis näitas ta wasta olewa kaupluse peale. „Igasuguste plekkide kõrwaldamiseks. . ." luges ta waljusti, „iga päew loen ma seda, ja seks tahan ma ka saada : Jesuse armu kuulutajaks ja tema abiga ka plekkide kaotajaks inimeste südametes, — ma tahan ennast oma nime wääriliſena näidata — tahan Puhastaja olla !"

Nii lükati siis herra Hobbels'i ettepanek tagasi.

Syringeni lähedas naabruses seisis krahw Meerfeld'i ilus loss. Lossi wiljarikkad aſtmetena allalangewad aiad ulatasid merekaldani. Loss oli wana ehitus, mis juba aastasadasid Meerfeld'i perekonna omandus oli olnud. Aia lõppus, all merekaldal seisis ilus paadimaja.

Krahw Meerfeld armastas oma tütrekesega igal hommikul wäikest lõbusõitu iluſa paadiga ettewõtta.

Krahw oli lesk. Oma ainukest last armastas ta üle kõige. Karola walitses juba wäikſena lossi ja isegi terwe Syringeni üle. Karedad meremehed peaaegu jumaldasid oma wäikest walitsejannat ja olid uhked ta südantwõtwa sõbraliku oleku ja oma iluduse peale.

Karola armastas terwet maailma. Kõige suuremat rõõmu tegi talle wõimalus wanade

meremeestega juttu ajada, kui nad rannal oma wärke parandasid. Siis wõis ta sagedasti tundide kaupa paatis istuda ja oma sõprade kõnet kuulda. Nad nimetasid siis teda mereneitsiks ta lehwitawate kuldjuuste ja peenikese näokese pärast, mis õrnale metsalillele sarnanes. Oli ka imeilus pealt waadata, kui Karola Junkri uulitsat mööda üles läks, et wanaasja karpluse juures peatada ja talakesti Puhastajat hüüda. Karola silmis oli ta kõige parem poiss.

Seft saadik, kui Puhastaja kord ta nukukese hukatust toowatest laenetest peastis, waatas Karola imestusega ta poole üles ja walis ta enesele südamesõbraks.

Iga wäiksema mure, mis ta lapsesüdant waewas, iga katkiläinud mänguasja juures küsiti temalt nõu.

Sagedasti ajasid nad mõlemad tõsist juttu, ja kuna Puhastaja tõsiselt kuulas ja aegajalt mõne sõna parandukseks ehk seletukseks wahele rääkis, tuli Maria taldriku täie kookidega sisse ja waatas siis rõõmsalt pealt, kuidas lapsed oma wäikeste läikiw-walgete hammastega kooke häwitasid.

Karola armastas ka Mariat õrnalt. Sagedasti hüppas ta oma wäikse tooli pealt üles, pani oma käekesed Maria kaela ümber ja sosistas talle õrnu armastussõnu kõrwa: „Oh sa oled mulle nii armas, nii kallis, sa armas hea Maria!“ rääkis ta wist küll siis.

Kord tuli ta hommikul kurwa näoga kauplusesse.

„Oh, Puhastaja,“ kaebas ta wärisewate huultega: „Papa ja mina ei saa enam üksteisele seltsilisteks jääda nagu enne, kui me nii

õnnelikud olime kahekesi — ja ainult üksteisele elasime. — — Tädi Sharlotte tahab meie juure elama tulla. Me kardame, et me temaga hästi läbi ei saa, kui ta tuleb!"

„See pole õige," arwas poiss. „Kui ta kord siin on, külap siis näete, et kõik iseenesest hästi läheb. Ja, ma arwan preili Karola, kui Teie oga tahate, siis wõite wäga hästi uue tädi meele järele olla. Ta saab Teile arwatawasti õige hästi meelt mööda olema."

„Arwad sa seda tõesti?" Karola silmad läikisid röömsalt.

„Noh muidugi! Teie olete ju meie päikesepaiste ja, ma usun, Teie ei wõi ega taha endid küll sugugi pilwede taga peitus hoida!"

Mõned head päewad läksid mööda, enne kui lapsed jälle üksteist nägid. Siis ilmus Karola kord wara hommikul kauplusse pika saleda kaswuga daamega, kelle juures iseäranis ta wastumeelt terawad näojooned tähelepanemist äratasid.

„See on herra Wunderlih, tädi Sharlotte, see on Maria ja Puhastaja." Nii esiteles Karola oma wanu tuttawaid.

„Tädi armastab heameelega lugeda," räägis ta Wunderlihi poole pöördes, ja soowib Teie laenuraamatukogust mõnda raamatut lugeda wõtta.

Kuna daame ennast raamatukapi poole pööras, tõmbas Karola oma sõbra kõrwale ja sosistas: „See on tõesti kole, Puhastaja! Tädil on hinge peal suured pletid ja need teewad talle koledasti walu. Ma näen seda selgesti!"

„Parandage teda õrna armastusega, Karola," ütles ta noor sõber tõsiselt.

„Aga kuidas pean ma seda tegema?“ küsis Karola imestades.

„Näidake talle oma armastust ja suudelge teda õige sagedasti!“

„Nüüd saan ma aru, mis sa mõtled! Ja sa aitad mind, Puhastaja, eks ole tõsi?“

Kuna preili von Stolzing samal silmapilgul tagasi tuli, võis poiss ainult peanikutamisega saatawat wastust anda.

Preili waatas talle tähelpanelikult otsa. Ta külmad silmad hingasid teatud kartustundega poisi nooruslikult iluisa näo peal, ta näis nagu wähe rahutu olewat. — Ägedalt pöörис ta ennast ümber Karolal käest kinni haarates läks ta sõnalausumata wälja.

„Misugune loll mõte poisile niisugust mõistmata nime panna,“ algas ta wähe aja pärast. „Niisugustel wäikstel inimesekestel on mõnikord tõesti weider maitse. See pole mulle ka sugugi meelepärast, et sa, Karola niisuguse hariliku poepoisikesega sõbrajalal oled.

Ma ei saa aru, mis su isa sealsuures mõtleb, kui ta sind nii lubab ümber jooksta. Aga, noh muidugi, see peale, mis seisukohane on, ei mõtle ta wist mitte. Oli ka tõesti wiimane aeg minu tulemiseks, et teie järele waadata. Aga tõesti, Karola, sinu külgesündinud seisusetundmus oleks pidanud sind hoidma sõpruse eest nii madalal seiswate isikutega. Sina, Meerfeld'i lossi pärija, ei saa ennast, ma arwan, ometi niisuguste inimestega ühe pulga peale seada tahtma?“

„Aga tädi! Puhastaja ei ole ju tõesti mitte mõni harilik poiss! Küsi ainult papa käest järele! Ja seda ütleb igaüks, et ta

täiesti wäike aumees on. Ta on ainult Wunderlich'i kasulaps. Wäikese lapsena leiti ta surewa muſtlaſelauliku juurest nende maja ukse eest. Serkew wana muſtlane, nimetas teda Puhastajaks. Ta luges selle sõna seal wastas olewa kaupluse akna pealt. Ja nii ta ka ristiti."

„Hirmus!" ütles preili von Stolzing põlgawalt oma kitsaid huuli kärsutades. „Ja nüüd pea meeles, ma ei taha, et sa enam nende alawäärtusliste poeinimestega läbi käid. Sa pead läbikäimise selle poisiga lõpetama. See pole sinu jaoks sünnis."

„Tädi!" Laps jäi kest uulitsat seisma ja waatas walusalt oma seltsilise peale. „Ma ei wõi Puhastajat ära salata, ma ei wõi teda maha jätta! Mis peaks küll temata peale hakkama!"

„Kas tõesti, Karola?" tädi naeratas pilkawalt. „Siis on ka wiimane aeg, et meie sind kusagile kaswatusasutusesse paneme, et sa seal seisuskohaseid sõpru leiaksid. Ma tahan su isaga see üle rääkida."

Ja ta pidas sõna.

Heasüdamlist isa oli aga raske nii kaugele wiia, et ta oma lapse kodust ära oleks saatnud. Wiimaks aga andis ta oma naesõe seletuste peale järele ja awaldas oma nõusolekut.

Preili Stolzing hakkas kohe tarwilikka ettewalmistusi tegema, et Karola uut elu hästi lõbusaks teha.

Karola oli wiimased päewad lahkumata isa juures. Mõlemad katsusid oma kartust läheda lahkumise tunni ees ükstteise eest warjata.

Wiimasel päewal enne äraſõitu jookſis Karola weel kord wanaasjade kaupluſesſe, et oma ſõpra jumalaga jätta. Ta oli nii kurwanäoline, et pehmeſüdamega Marial waus oli talle otſa waadata.

„Teie äraſõit, preili Karola, kurwastab meid wäga,“ ütles Anton, „kuid meie ei ſaa Teid kunagi äraunustama. Maria ja poiſs ſaawad ſagedaſti Teie peale mõtlema.“

Nende ſõnade juures astus Puhastaja ette, wäikeſt pakikeſt käes hoides.

„Preili Karola,“ ütles ta tõſiſelt. „Ma olen Teile mälestuſeks wäikeſe kalendri wälja lõikanud, et Te igal õhtul ühe lehe ära tõmmata wõiksite, märgiks, et jälle üks päew lahusoleku ajaſt mööda on läinud. Siin on ta.“

Karola awas kohe wäikeſe pakikeſe, kuna Puhastaja edaſi räägis:

„Ja külapoiſid on Teile mälestuſeks ſelle wäikeſe töökastikeſe teinud.“ Ta ulatas ka ſelle Karola kätte.

Karola iluſaid filmi tumestaſid piſarad, kui ta ſeda wastuwõttis.

„Need head poiſid! Kudas ſaan teie kõikide järele igatſema!

Ja et oma liigutuspiſaraid warjata, jookſis ta toaſt wälja ja ſealt ruttu kodu.

IV.

Põbrannad.

Hildburg von Shönhauſen pikutas maguſas unehõlmas oma kiiktoolis. Ta õrn liiliawalge näoke färas üleloomuliku iludusega; näis, nagu räägiks ta unes inglitega, kes talle mibagi imeiluſat, taewalikku jutuſtaſid.

Õnnelik naeratus mängis ta iluſa ſuu ümber, nagu oleks ta hing lõbuſates mälestuſtes elanud, kuid ta silmad olid weel kinni.

Tooli kõrwal istus ta ema oma käsitööga ja mahetewahel libises ta pilk nagu paitades üle tütre õrna kogu.

Äkitselt lõi Hildburg silmad lahti, ja ta pilk tabas ema õrna waadet.

„Ema,“ ütles ta, „ma unistasin praegu nii maguſasti Karola Meerfeldist. Sa tead ju, ta on minu armſam sõbranna. Kas see pole mitte liig ilus, kui sul inimene on, kes ſust täiesti aru saab? Oh ema, kui sa Karolat tunneksid, tõesti sa armastaksid teda niisama kui minagi. Ma ei wõi sulle ütelda, mis ta mulle oli! Kui ma siis nii raskesti haige olin, andis õde wiimati meie ühiste palwete peale järele ja lubas talle mind põetada. Usu mind, ema, see on suurel mõõdul tema teenus, et ma sulle seda siin ütelda olen wõinud, — aga täna tunnen ma ennast nii elurõõmsa olewat! Oh, mu armas emake, kui ma kord ka nii tugew wõiksin olla, kui teised lapsed, — kui ma kord ka sulle ja isale paremaks toeks wõiksin olla! Ma pean nii sagedasti mõtlema, miks mitte mind, kasuta haiglast last, teilt ära ei warastatud, teie armastatud poja asemel, kes tõesti palju enam meie suguwõsale auks üles oleks kaswanud!“

Hildburg, mitte nii!“ proua von Shönhausen kumardas ennast tütre üle ja suudles ta kahwatanud näokest. „Sull pole õigust niiwiisi rääkida ja sa teed mulle haiget. Ma tänan Jumalat, et ta oma põhjatus tarkuses nii sündida laskis, et meilt terwe, tugew laps ära warastati, kes elu tormidele paremini

wastu wõis panna kui sina. Sind jäeti meile, et sinu eest õrnalt hoolitseda wõiksime. Waata, mu armas, sa tarwitad elus sinedat teed, et edasi jõuda — poiks wõib aga palju järsemat, waewalisemat teed käia. Ei sinu isa ega ka mina poleks tahtnud jumaliku plaani muuta. „Ta teeb kõik hästi“ !“

„Aga õnnetus murdis isale südame, ja sinu ilusad walkjad juuksed on enneaegu halliks läinud. Ma ei tea arwatagi, kellel nii kuri süda wõiks olla, et teid nii sügawalt haawata.“

„Arwatawasti ei saa meie ka seda iial teada. Aga ma olen kindel: mu poeg on Jumala käes. Kui meie teda ka maapeal wõib olla iialgi näha ei saa, taewas saame ikka ühendatud olema !“

„Kuid enne saame meie teda weel siin leidma,“ ütles Hildburg kindlasti. „Ma usun, et usklikute palweid kuuldakse, ja olen kindel, et Jumal meie palweid mitte täitmata ei jäta. Ma unustasin sulle ütelda, et ma ka Karolale asjast jutustasin. Igapäew ühendab ta end palwes meiega, ja Jeesus on ju ise ütelnud: „Kus kaks teie seast on maapeal palwes ühe asja pärast, seda peawad nad saama minu Isa käest, kes taewas on !“

Nende jutuajamist segas herra Shönhauseni äkiline sisseastumine. Täis armastust kumardas ta end üle Hildburgi aseme.

„Noh, kudas sul läheb nüüd pealelõunat?“ küsis ta õrnalt tütre pead silitades.

„Tänan, palju paremini, isake,“ ütles ta isale wastu naeratades.

„Mul on siin üks kiri sinu jaoks! Postipoiss tõi ta just praegu. Waata ainult, kui paks ta on !“

Hildburg awas ta ruttu.

„Ema, kui ilus!“ hüüdis ta kohe. „See on ju Karola von Meerfeldi käest. Kui imelik, praegu rääkisime / meie weel temast. On ta nii armas südamlik kiri. Sa pead seda lugema! Tead sa, ta elab Syringenis, ilusas kalameeste külas. Ma nägin ta juures mõned sealsed üleswõtted. Ja nüüd kutsub ta mind paariks nädalaks sinna, enese juure wõõrsile. Kas ma tohin? Ma tahaksin nii heameelega ta kõiki sõpru tundma õppida ja, kõigepealt, teda ennast jälle näha! Luba mind minna!“

Isa ja ema waatasid üksteise otsa. Wiimaks lõpetas isa waikuse.

„Meerfeld“, ütles ta aeglaselt, „kui imelik! Ta peab Sharlotte leseks jäänud õemehe laps olema. Tunned sa seda tüdrukut nii tõesti, Hildburg?“

„Jah, isa, ta on minu parem sõbranna“, wastas ta. Herra von Schönhausen nikutas rahulolles pead.

„Ma ei tea, kas see õige oleks“, arwas ta abikaasa. „Sa tead, Sharlottel on meist halwad mälestused. Me peame arwesse wõtma ta iseäralikku ülewalpidamist wiimastel aastatel. Wõib olla, ei oleks meie tütre tulek talle mitte meele järele, ja see oleks juba Hildburgi pärast halb olewat.“

Günter mõtles natuke aega oma last waadeldes. Siis pööras ta oma naese poole:

„Las ta läheb Ehrengard, wõib olla on see esimene samm lepituse poole.

„Ja sina, tütreke, lisas ta sõbralikult juure, „ole preili von Stolzingi wastu hästi aupaklik ja sõbralik. Kaua aja eest olime meie,

sinu ema ja mina, ta paremad sõbrad. Siis tuli kurb arusaamatus, mis meid lohutas, ja aastaki ei ole suutnud walgust sellesse pimedusse tuua. Ole siis hästi sõbralik ta wastu!"

„Seda tahan ma ka tõesti olla," kinnitas Hildburg ja lisas kergemal toonil juure: „Ma peaksin Karola tädile õieti wäga tänulik olema, sest tema mõjul tuli Karola meie kaswatusasutusse, ja nii õppisime meie üksteist tundma!

Sest päewast peale kosus Hildburg silmanähtawalt ja, kui wiimaks kindlaksmääratud reisipäew kätte jõudis, wõis ema suurema kartuseta ära lasta, südamest Jumalat tänades ja oma lapse õnnestsärawa näokese üle rõõmu tundes.

Kui Karola Hildburgi oma tädile esiteles, wõeti teda mitte just sõbralikult wastu. Jääkülm käsi puudutas waewalt Hildburgi sõbralikult wäljasirutatud kätt, ja Sharlotte ei rääkinud sealjuures sõnagi. Aga ta terawalt tähelpanew silm saatis Hildburgi igalpool terwe päewa. Herra von Meerfeld, sellewastu oli sõbralikum ise, ja ta tütrekesele tegi see iseäranis suurt rõõmu, et isa ja Hildburg niihästi üksteisest aru said. Kuid isegi siin andis tädi Sharlotte juuresolek end rusuwalt tunda, ja kõik hingasid kergemalt, kui ta toast lahkund oli.

Hildburg küsis eneselt sagedasti, missugune salamuure preili von Stolzingi wõis waewata, sest ta oli oma wanaduse ja kerge lõbusa elu peale waadates wõrdlemata wananenud.

Nende wäikeste murede peale waatamata, läks aeg mõlemal sõbrannal kirjeldamata lõbusalt ja ruttu.

Hildburg armastas merd ja selles tundis Karola talle suurelt kaasa. Igal hommikul jookſid nad õige wara alla paadimajakeſe juure.

Syringen pakkus mere poolt waadates iluſat waatepilti. Kaldal walitſes kiham elu: kalamehed peſid ja parandaſid oma wõrke, teiſed jälle korjaſid läinud öö ſaaki kokku.

Kord wõttis Karola oma ſõbranna kaaſa wäikſele ſõidule, purjepaadiga õige hädaohtlikul kohal. Teda meelitas juſt hädaoht ſelle ſõidule.

Hildburgiga ſõidu peal juttu ajades ütles ta korraga: „Puhastaja tuleb täna päraſt lõunat kodu. Ulikooli ſuwiwaheaeg on alganud. Maria rääkis ſeda mulle. Ma rõõmustan ennaſt kangesti, et ma teda ſulle näidata wõin, Hildburg, ja ma loodan, et ſa teda hästi wastu ſaad wõtma!“

Hildeburg oli kord juba wanaaſjakauplusſe külaskäigu teinud ja oli waimustatud waranduste üle, mis ſee eneſes warjas. Ta laskis heameelega oma sõrmed taſakeſi wana lauliku murdunud kandle keelte üle libiſeda ja kuulas ta tumedat häälitſemiſt.

Wunderlini ja Mariat rõõmustas wäga Hildburgi huwitus wanaaegſete aſjade wastu, ja et talle meelehead teha, tõid nad nii mõnegi haruldaſe aſja nähtawale.

Kui nüüd mõlemad ſõbrannad niiwiiſi paatis iſtuſid, hakkaſid nad üksteiſe mõtu koolimälestuſi meeletuletama. Karola jutuſtas nii mõnegi lõbuſa epiſoodi, nii et mõlematel kange naeru päraſt piſarad üle põskede alla woolaſid.

Äkitselt paenutas Hildburg jend tagasi, nagu otsiks ta seljatuge, kaotas oga sealjuures tasakaalu. Samal silmapilgul andis kerge paat järele, läks ümber ja wiskas seesolijad wette.

Nad tundsid endid iseäranis kange woolu sees olewat, ja Karola kartus oli suur, kuid ta kartus Hildburgi kätte saada, kes ujuda ei mõistnud ja sellepärast kangesti kohkunult juba wajuma hakkas.

Wiimaks ometi jõudis Karola ta juure, ja nüüd wõis ta kindlasti Hildburgi pea wee peal hoida. Kuid ta tundis oma jõudu iga sekundiga wähenewat. Ta hüüdis Jumala poole abi pärast, ja ka Hildburg waatis taewa poole ja palus abi.

Kui nüüd mõlemad meeleheitlikult ümberwaatasid, märkasid nad korraga, kuidas üks poiss rannale tuli, ja waewalt oli Karola teda näinud, hüüdis ta waljusti: „Puhastaja! Julgust Hildburg, me peame wäljakannatama, kunni ta tuleb, sest ta on meid näinud ja tuleb meile appi!“

Puhastaja jookses nii ruttu kui wõis rannale, hüppas wette ja ujus paadi juure, mis ainult kummuli oli läinud, ilma suuremat wett sisse wõtmata. Woolus oli ta ka weel madalama koha peale ajanud, nii et Puhastajal kerge asi oli, seda otseks ajada ja siis ettewaatlikult sisse ronida. Siis aerutas ta ruttu surmani kohkunud tüdrukute juure ja aitas neid paati, enne kui nad õieti aru said, et hädaoht möödas on.

„Jumal tänatud!“ hüüdis ta weel hingeta. „Ma tänan Teda kõigest südamest, ja kõigepealt tänu — Teile, Puhastaja!“ ütles Karola südamlikult, ta käest kinni haarates.

Hildburg naeratas nõrgalt. Kohkumine oli liig kange olnud - ta õrn loomus ei jõudnud nii ruttu toibuda. Puhastaja näis seda märkawat, kui ta Hildburgi kahwatud näosse waatas ja ta wäljasirutatud kätt oma peosse wõttis. Nad wahetasid omawahel sooja arusaaja pilgu. Hildburg teadis ätitselt, et mingi loomulik sõprusside teda ümbritses.

„Oh preili Karola," ütles noormees. „Kui imelikud on ometi Jumala teed! Ma tulin juhtumisi warem rongiga, kui mul kawatsetud oli, ja tundsin korraga himu wärske mereõhu järele, nii et ma küllalt enesearmastaja olin, et head tädi kodu maha jätta ja ranna ääre rutata. Seal nägin ma, missuguses hädaohus te olite!"

Kuna Puhastaja paadi silla juure juhtis, ei lausunud keegi paadisolejatest sõnagi. Seal awitas Puhastaja tüdrukuid wäljatulemise juures, ja sammus siis kodu poole.

Preili von Stolzing oli õnnetusest kuuldes kole ehmatanud ja pani sõbrannadele ette õhtut Karola soojas elutoas mööda saata. Ta ise istus ka käsitööga nende juure.

See tähelepanek liigutas tüdrukuid, kuigi tädi juuresolek neid segas, ja nad tegid kõik, et teda lõbustada. Preili von Stolzing armastas muusikat, ja nii istus siis Karola klaweri ette, kuna Hildburg oma pehme meeldiwa häälega mõned laulud laulis.

Kui juba hämaraks hakkas minema, silmitsesid nad toredat päikese loojaminekut ja toredates wärwides helkiwat taewast, mis end waikses wees wastu peegeldas. Preili von Stolzing'il käis wärin üle ihu, kui ta alla

sileda weepinna peale waatas; kõik kolm olid waiksed, nagu ühest ja sestsamast mõttest liigutatud.

Äkitselt lõpetas Hildburg waikuse.

„Mis sul on, Karola?"

See waatles teda järeljätmata iseäraliselt liigutatud näoga.

„Ma arwan, sa naerad mind tõesti wälja, Hildburg," wastas Karola, „aga juba esimesest päewast saadik, mil ma sind tundma õppisin, näis mulle, nagu oleksid sa mulle wana tuttaw, nagu oleksin ma sind ennemalt juba sagedasti näinud. Nagu kodune õhk heljus su ümber, ja sellepärast tundsingi ma ennast sinust nii kangesti külgetõmmatud olewat. Selle tundmuse põhjusest sain ma alles täna õieti aru: Sa sarnaned Puhastajale silmapaistwalt. Teie häältel on ühesugune kõla, teie peaseisakud on sarnased, ja — weel enam — teie nägulõige ja ka näojooned on sarnased. Ma arwan isegi, et see enesepettus on, aga kui teie täna koos paadis istusite, näisite teie sugulased olewat."

„Aga tõesti, Karola, kudas wõid sa ainult niisugust lollust rääkida! Sa pole tõesti enam laps!" Tädi Sharlotte waatas neiusid luurawalt. „See on ainult sinu peawiga, Karola, et sa ilmaski see üle järel ei mõtle, mis sa räägid. Su ettekujutusewõim wiib su mõistuse hoopis metsa. Arwad sa, et see sinu sõbrannale meelitaw on, et teda hariliku poepoisiga wõrreldakse? Ära unusta ometi igakord ära, mis sa oma seisusele wõlgu oled."

Rõhuw waikus järgnes nende sõnadele. Siis sõnas Hildburg oma pilguga Karola peale waadates: „Armuline preili, teie peate

talle tõesti andeks andma, sest mulle tuli sama mõte. Imelikul wiisil ei näinud Puhastaja mulle sugugi wõõras olewat. Mul tuli ette, nagu oleksime meie kord palju, palju aja eest kusagil üksteist trehwanud. Teie wõiksite ütelda, see tulla sest, et ma niipalju tast kuulnud olen. Wõib olla on Teil õigus. Kui ma ometi teaksin, kas tal samasugune tundmus oli!"

„Palun ärge istutage poisile ometi niisuguseid mõtteid pähe!" rääkis preili von Stolzing ägedalt wahele. „Ja tõepoolest on ta juba küllalt uhke iseenese peale. Karola teab, et ma kõige parema meelega näeksin, et läbikäimine temaga täiesti lõpetataks, aga mu soowid ei näe temale suuremat tähendawat. Ma loodan ainult, et Teie wähemalt niisuguste inimestega läbikäima ei hakka. See ei wõi teie wanematele meeldida ja seepeale peate teie iseäranis oma tähelpanu juhtima."

„Teil on täiesti õigus, preili von Stolzing." Neiu silitas rahustades ta kätt. Meie ei taha Teid kurwastada ja ei saa Wunderlih'ide peale tõesti mitte liiga palju aega kulutama."

Äkilise meeleliigutuse mõju all kumardas tädi Sharlotte Hildburgi üle ja suudles ta puhast otsaesist. Hildburg tundis palawat pisarat oma palge peale langewat ja, kui imestades üles waatas, oli daame toast kadunud.

Nii nägid nad siis Puhastajat õige harwa.

Ainult pühapäiwiti pealelõunat tulid nad wäikestele jumalateenistustele kokku, mis Pu-

hastaja küla noorsoo jaoks oli sisseseadnud. Karola wõttis mõnikord koguni tädigi ühes. Puhastaja awaldas kuulsate peale suurt mõju, ja isegi tädi Sharlotte oli liigutatud, kui ta karedate noorte kalurite tõsiste järelmõtlewate nägude peale waatas, kudas nad ta waimustatud kõnet kuulsid, ehk temaga südamlikus palwes ühinesid.

Isegi peale Puhastaja ärareisi jatkati neid jumalateenistusi. Poisid ise korraldasid neid, ja Karola ühes Hildburgiga laulsid neile wanu pühalikke laule.

Hildburg oli preili von Stolzingi südame wõitnud ja, kui ta Syringeni maha jättis, ei tundnud keegi sest nii suurt kahju kui — tädi Sharlotte.

V.

Surija mustkane.

„Herra kapten, — ma tahaksin koju sõita!“

„Koju?“ Kapten von Randow waatas imestanult oma hommikuse ajalehe pealt üles.

„Ma mõtlesin et Teie täiesti ütsik olete, et teil ühtegi sugulast ei ole, nagu minul. Olete Teie siis oma sugulaste käest teateid saanud?“

„Jah, minewal õhtul. Nagu Teie teate, elab meie all noor õpetaja, ja proua Liebig ütles mulle: „Minge kord ometi ta jutlust kuulama, ma tahaksin heameelega Teie arwamist ta üle kuulda. See on iseäralik, et ta sama nime kannab, kui Teie, herra Wunderlih?“ Ei tule meelehead teha läksin ma õhtujumalateenistusele. Herra kapten, ta kõne tä-

hendamiſeſõna „Ärakadunud poja“ üle kiskus kõiki eneſega ühes, ja ta pilk tungis mulle ſügawale ſüdamesſe, kui ta meid kõiki palus — koju tulla. Ma ei tahtnud ennaſt ära tunda, pole ka üalgi mõtelnud, et Prits Wunderlis kedagi eneſe peale laſeks mõju awaldada. Waremalt mõtleſin ma küll mõnikord, kui halb ma oma wanemate wastu olen olnud, ja tundſin häbi, et ma nende juureſt ära jooksta wõiſin ja neid nii kaua ilma mingi teateta olen jätnud. Aga ſiis tuli mulle mõte, kudas ma, wõib olla, kõik kodu ees leiakſin, kui ma tagaſi läheks, — kes teab, eht olid kõik juba ſurnud — ja nii lükkaſin ma oma koju ſõidu päewaſt päewa edaſi, ja Teie ei kuulnud üalgi minu käeſt midagi.“

„Ma astuſin kirikuſt wäriſewate põlwedega wälja. Nüüd ei tahtnud ma enam aega wiita, ja nii ootaſin ma ukſe ees pastorit ja räägiſin talle oma lugu herra kapten, Teie olekſite pidanud ta nägu ſel filmapilgul nägema. Keſet uulitſat jäi ta ſeisma, haaras mu käed pihku ja ütles ſuures ärewuſes: „Prits Wunderlih! Jumalale olgu tänu, et me Teid leidnud oleme! Teie elatanud wanemad paluwad ſeſt ſaadik, kui Teie Syringeniſt ära lätſite — 10 pikka aastat — iga päew Jumalat Teie kojutulemiſe päraſt! — Siis jutuſtas ta mulle, kudas minu wanemad teda leitud lapſena eneſe juure olid wõtnud ja teda üleskaswatanud kui oma lihaſt poega. Sellepäraſt kannab ta ka nende nime. Proua Emma Liebig ütles mulle, ta nimi olla — Puhastaja.“

„Nüüd, kapteniherra, ſaadab pastor Puhastaja mind koju, ja ſellepäraſt tahakſin ma

Teie lubaga Syringeni minna ja oma wanemaid ootamata ilmumisega rõõmustada. Ainult üks aga rõhub mull südant: Ma ei tahaks Teid nüüd raske haiguse järele heameelega ülsi jätta, kuigi proua Liebig mõistlik naesterahwas on ja Teie eest hästi saab hoolitsema. Syringeni on ilus wäike alew, ja, ma arwan, ma wõin enesele wäikest palwet lubada — tulge minuga ühes, kapteniherra, ma tean, et minu ema end saaks rõõmustama, Teid oma wõõrana nähes."

Kapten von Randow awaldas naeratades oma nõusolekut. Weel selsamal päewal õppis ta Puhastajat tundma, ja noor tõsiselt mõtleja waimulik meeldis talle hästi.

Syringeni jõudes leidis ta sooja wastuwõtmist. Maria südamlik rõõm, kui ta oma jälleleitud poega kätte wahel hoidis, liigutas ülfikut meest sügawalt. Ta tundis ennast Syringenis warsti koduselt ja awaldas suurt huwitust kõigis juhtumistes, mis Syringeni elanikkudele kuidagi wiisi tähtsad olid.

Siis õppis ta ka losfielanikka tundma.

Aastad olid mõndagi muutust toonud. Karola isa oli surnud, ja waikselt elas ta nüüd oma tädi Sharlottega Meerfeldi lossis.

Oli detsembri kuu ja Jõulud lähedal. Hildburg von Shönhausen oli tulnud, et natuke aega Syringenis mööda saata. Mõlemad neiud olid nii kaua lahus olnud, et nad uudishimulikult ülsteisele wastu tulid.

Karola oli õitsewaks noorels neiuks sirgunud. Ta oli pidanud, mida ta lapsik iludus lord oli lubanud.

Hildburg oli tugewamaks kaswanud?— nagu nooruse ja puutumatuse õrn loor heljus ta ümber.

Kapten von Randow ei olnud weel iialgi omas elus nii suurtsuguste õrnade noorte neiudega kokku juhtunud. See oli tema jaoks midagi uut. Ta maitses täiest südamest nende õrna wastutulelikkust ja meeldiwat sõbralikkust. Oma äraõitu lükkas ta päewast päewa edasi, kuna ta mõjuwa põhjusena ette tõi, et ta Pritsu weel wanemateşt lahutada ei taha, kes taşt nii kaua lahutatud olid olnud.

Ta ise aga teadis wäga hästi, et ta ainult oma kasu pärast nii kaltsas: ta ei suutnud ennast nendest inimestest lahti lüskuda, kelle juures ta armuwaene süda nii suurt wastutulelikkust oli leidnud. Siin oli ta iluşamad tunnid omas elus mööda saatnud. Ta aitas noori neiuşid lastejumalateenistuses ja şai ka ise şest palju kasu, ilma et ta seda oleks märkanud.

Sharlotte oli kapteni wastu iseäranis sõbralik ja kutsus teda pühadeks lossi oma külalişeks, kus ta pühad pidi mööda saatma.

Ta jõud ja terwis kadusid päew päewalt ikka rohkem, ja Hildburgi sinnajõudmiseşt peale näis ta weel rutem jõuetusesse langewat. Arst, kelle käest nõu küşiti, raputas pead ja tunnistas haiguse parandamataks.

„See ei ole mingi şisemine wiga," seletas ta harilikult Karola kartlikute küşimiste peale. „Tal on hingeline haigus. Ta kannatab mingi salajase şügawa mure all, ja enne kui see kõrwaldatud ei ole, pole ka lootust paranemise peale. Katsuge ta usaldust wähe, armuline preili."

Karola aga raputas kurwalt pead. Tädi Charlotte oli ta õrnad küsimised ikka wastamata jätnud, ta waew oli asjata olnud, kuid ta märkas selgesti, kuidas tädi teda armastawalt kurwade pilkudega waatles.

Kui Hildburg kord taga ükši oli, julges ta Charlotte kortsulise otsaesise peale musu wajutada. Siis sosistas ta talakesi:

„Kas Teie ei wõiks mulle ütelda, mis Teid nii rõhub, kallis preili von Stolzing? Wõib olla, ehk wõiksime meie Teid aidata!“

Kui daame pea ära pööras, sosistas ta edasi: „Wabandage, ma ei taha mitte Teie saladusesse tungida, kuid lubage mulle Teile ütelda: Jesus tunneb Teie walu — see wõib niihästi rahustada ja trööstida!“

Preili von Stolzing keeras ruttu ümber ja jäi birmunud silmadega ta otsa waatama.

„Jäta mind! Jäta mind rahule! Oh mu Jumal! — —“

Wärin läis üle ta keha.

„Jäta mind oma õrnade sõnadega rahule, laps! Kas ja ei näe, et just sinu juuresolek mind waewab, mind wilkamisi surmani piinab? Mine ära! — — Mine ära!“ kisendas ta nagu hullustuses.

„Seda — seda ma ei teadnud!“ kogeles Hildburg surmani ehmatanult. „Teie olete mind ikka nii sõbralikult wastu wõtnud!“

„Mind paneb imestama, et sinu ema sind lastis minuga tutwuneda! Nagu ja küll tead, walitseb meie wahel pimedus, mis tänase päewani weel lahkunud ei ole. Haaw on põletada saanud, sest et teda liig kaua lahti hoiti.“

„Jah," ütles Hildburg lihtsalt. „Isale ja emale teeb see kuuane waenulikkus palju südame walu. Kui Teie lubarsite, arwaksid nad mõlemad eneselе õnneks katkestatud sõprust uuendada."

Charlotte õhkas sügawalt. Siis wõttis ta Hildburgi käe.

„Unusta, mis ma praegu ütlesin, mu laps. Ära mine weel mitte! Ma kannatan mõnikord sarnase haigusehoo all — see tuleb töit mu haiglasest olekust. Laula mulle midagi, Hildburg, see rahustab mind ja waigistab ülesärritud närwisid."

Ja Hildburg istus ta juure ja laulis tasakesi idülilaule wäsinud kõrwa sisse. —

Pühal õhtul tuli Prits jookstes lossi ja küsis hingetult Karola järele. Kui wiimane ilmus, hakkas Prits kohe jutustama:

„Praegu tuli meie kaupluseesse mustlase naene, korwe müüma. Äkitselt langes ta pilt wana, katkiläinud kandle peale, ja ta hüüdis kangesti äritatult: Hei, see on ju sama kannel, mille peal wana Serkew ikka armastas mängida! Kuidas ta siia sattus? Kes ta Teile tõi? Ema jutustas talle, kuidas asi oli olnud ja ta juttu kuulates selgus naese nägu ikka enam ja enam. Oh, misfugune õnn!" hüüdis ta. Mu mees Ruuben on raskesti haige ja tahtis kangesti siia weel kord tagasi tulla, et wanaisa ja lapse järele pärida, keda meie paljude aastate eest siia maha jätsime. Ma ei tahtnud uskuda, et meie tuletul mingisugust tagajärge saaks olema, ja naersin teda wälja. Aga Ruubeni soowid on meile käsuks, — sest ta on meie kuningas.

Ta oli liig nõrk, et ise otsima tulla, ja nii kirjeldas ta mulle seda poodi oma mälestuse järele. Ma jooksin kaua ümber, ilma et ma teda oleksin leidnud, kuid nüüd olen ma kindle järele ometi õige koha üles leidnud! Ta waatas paluwalt mu ema otsa: „Kas Teie ei tuleks minuga ühes, et talle ise seda jutustada?“ Seda ei wõinud mu ema teha, sest et ta ise juba mõni päew haiglane on. Nii tulin ma siis Teie juure, armuline preili, sama palwega. Kas Teie ei wõiks minna, et wanale mustlasele surmatunnil kergendust anda? Nende laager on all mere kaldal.“

Karola seadis enese ruttu walmis ja läks kapten Randow'i saatel minema, kuna Hildburg tädi juure jäi, ja Prits koju tagasi ruttas, et mustlase naesele teatust wiia.

Kui Karola wähe aja pärast tagasi tuli, lamas tädi kinniste silmadega oma asemel. Ta näis magawat. Nii rääkisid siis sõbrannad ainult poolwaljult wiimase juhtumise üle, et tädid mitte üles äratada.

„Jah,“ sosistas Karola, „waene mustlane on walgust näinud. Tema jõulud saawad palju iluşamad olema, kui meil, sest inglid seisawad ta woodi ümber ja ootawad, et ta lahkuwat hinge paradiisi kanda. Ta on õnnelik ja julge. Ta ainuke soow on, weel kord naesterahwast näha, kelle kätte lapse — Puhastaja — andis. Ja ka mina soowin seda „sest iial ei olnud meie saladuse selgumisele nii lähedal, kui praegu.“

Sharlote von Stolzing liigutas end rahutult oma asemel. Ta awas silmad.

„On juba hilja, — ma lähen magama," ütles ta wäsinult. „Teie mõlemad tahate wist küll hommikut oodata. „Soowin teile siis rõõmsaid pühi."

Ta suudles neid õrnalt ja läks aeglaselt treppi mööda üles. Oma tuppa jõudes, tuli talle palawikusarnane ärewus peale. Ta käis nõuta edasi tagasi. Siis awas ta oma riietekapi ja hakkas end wäljamineku jaoks riidesse panema.

Tagatreppi mööda läks ta alla aeda ja sealt wäikse kõrwalwärawa kaudu uulitsale. Siis sammus ta ruttu mustlaste laagri poole, kus teda ka ilma mingi küsimuseta wastu wõeti. Ta leidis Ruubeni enda suureks kergenduseks ülsi. Ta astus kohe tema juure ja waatas talle otsa, küsides: „Kas teie mäletate mind kunagi näinud olewat?"

Mustlane silmitses teda natuke aega. Siis lendas rõõmujume üle ta näo.

„Teie olete see naesterahwas, kes mulle lapse andis," sosistas ta waewalt kuuldawalt. „Armuline proua ma tegin Teie eeskuju järele ja tõukasin lapse waesekese warsti enese juurest ära. Ma jätsin teda ühes oma wanaisaga siia linna ühe maja trepi peale istuma. Mitmed aastad on sest saadik mööda läinud, ja ma ei ole kunagi wõinud oma süüd unustada. Öösl ja päewal ajas mind taga süüta lapse pilt. Siis otsustasin ma last üles otsida ja tulin siia. Ma jäin haigeks kuid Jumal juhatas mind õigele kohale. — — — Austatud proua, — Maria Wunderlih on see, kes mind hoidis, et ma mõrtsukaks ei saanud. — — Laps on meheks kaswanud. Serkew ristis teda

„Puhastajaks.“ Ma kuulsin, et ta oma elu sellele nimele on pühendanud: ta on inimeste südamete puhastaja.

Kui ma idas ümberrändasin, tuli keegi noor jutlustaja meie laagri. Ta tõi mind tagasi Jumala juure. Ma ei tunnud teda kuid ma ei ole teda iialgi äraunustada võinud. Nüüd olen ma teda jälle ülesleidnud. Ta oli laps, kelle ma ära olin tõuganud.

„Ma ei tea mitte, kuidas teie siia tulite, kellelt Teie minu elukoha üle teatust saite,“ rääkis ta edasi ikka nõrgemaks jäädes, „aga ma tahaksin Teilt andeks paluda, et ma oma lubamist ei täitnud, armuline proua! Andke andeks waesele surejale mustlasele!“

Sharlotte oli woodi ette põlwili langenud ja peitis oma nägu kätte sisse, kui mees rääkis. Nüüd tõstis ta oma pea, ja rutulise liigutusega ettepoole kummardades, suudles ta wanakese otsaesist.

„Andeksandmist — — andeksandmist — —,“ kordas ta, „mina tarwitan seda, mitte Teie. Mina tarwitasin halwasti Teie waesust ja wõtsin Teilt kõik, mis Teil oli: Teie aususe sellega, et ma Teid rahaga meelitasin. Kuid weel suurem on mu süü lapse wastu. Oh, Jumal, ma olen paha naene, — waene patune. Kättemaksmise pärast warastasin ma lapse, et surmawalt haawata ta wanemate südameid. Nad olid mu paremad sõbrad. Aastapikuselt warjasin ma hirmsat saladust, ja kuni tänase ööni ei ole tulnud sõnagi tema üle minu huuldelt. Armas mees, mul ei ole Teile midagi andeks anda, — olgu Jumal meile armuline ja andku meie süüd andeks.“

Sügaw rahu paistis nüüd muſtlaſe näo pealt.

„Nüüd wõin ma rahulikult ſurra," ſoſiſtas ta taſa. Äkitſelt tõstis ta käe üles. „Kuulge!" ütles ta. „Jõulukellad heliſewad tõuewa päewale wastu! Õnniſtatud Kriſtuſe pühi, armuline proua! Teile — ja — — — Puhaſtajale!" — — — Ta ſilmad wajuſid kinni.

Wiimane rõõmuhelk käis üle ta näo, — — ta oli koju läinud.

VI.

Lepitus.

„Wõta pakkumine wastu, Puhaſtaja! Me tarwitame ſind ſiin!" Maria Wunderlih ſilitas õrnalt ta käharaid juukſeid.

Puhaſtaja oli lühikeſeks ajaks Syringeni tulnud. Ta oli haige olnud, ja kui nüüd hea Maria armaſtuſega ta pead ſilitades teda waatles, nägi ta, kuidas uus wari ta otſaeſiſt tumeſtas.

Ilma kurjus ja wiletſus rõhus teda. Täna oli talle õpetaja kohta Syringenis pakutud. Mõned nädalad tagaſi oli endine õpetaja ära ſurnud, ja ſeſtſaadik oli koht wabaks jäänud. See oli ſuur uſaldußeawaldus tema wastu ja ſiiski kahtles ta, ſeſt tal ſeiſis ſiſemine wõitlus ees.

„Sa ei lükka ſeda pakkumiſt ometi mitte tagaſi?" ütles Maria etteheitwalt. Taewapoole kiſendaw tänamatus oleks ſee ſinu poolt olewat! Mis ütleks preili Karola ſelle kohta! Ta armaſtab meie wäikeſt kirikut, ja tal on

tiriku jaoks nii mõnigi paranduseplaan teokſil, mis tingimata läbiwiidawad olekſid, kui ſa ſiinſe õpetajakoha wastu wõtakſid."

Puhastaja istus ſeal pead käte wahel hoides. Nimelt asjaolu, et Karola iſiklift huwi asja wastu tundis, ſünnitas temas kahtluſt. Tema eneſe eluõnn oli kaalu peal, ſeſt iluſa neiu juuresolek tegi ta igakord ſegaſeks. Ta teadis ju liig hästi, et ta iialgi ilma temata õnnelik ei wõinud olla, ja ta leinas oma lootuſeta armaſtuſe päraſt. Meerfeldi losſipreili ei wõinud kunagi oma kätt mehele lubada, kes kodumaata ja nimeta oli, nagu tema. Waene armuſt üleskaswatatud leitud laps ei tohtinud julgeda oma ſilmi Syringeni kuninganna poole üles tõsta, kelle armaſtuſt paljud ſuurtſugu mehed ihaldaſid.

Kuid — kas ei olnud ſee omakaſupüüdmine, ainult eneſe ja oma mõnuſuſe peale mõtelda?

„Kaſuemakene," ütles ta, „ma ei ole mitte tänamata. Anna mulle järelmõtlemiſeks aega!" Siis tõuſis ta üles, wõttis oma mütſi ja lahkus poeſt. Siis teadis Maria, et ta wälja läks eneſele ülewelt nõu ja abi paluma.

Ja ta oli õieti arwanud.

Kui ta wanad tuttawat teed edaſi ſammus, tundis ta õieti oma wana kodupaiga iluduſt, ja ta ſai aru et tal wõimata oleks ſõbralikkude kalurite ootuſeid ja lootuſeid täitmata jätta.

Palawas palwes palus ta eneſele jõudu, et ta igapäewaſt läbikäimiſt armaſtatud neiuga wälja kannatada ſuudaks, ilma oma tundmuste awaldamiſeta, ja et ta puhastustöös omale uut eluõnne leida wõiks.

Oli juba hilja, kui ta poodi tagasi jõudis, kus ta omaks imestuseks Karola eest leidis.

„Puhastaja!“ hüüdis ta. „Kas Teie ei ole õnnelik selle pakkumise üle? Kui ilus oleks see olewat kui Teie Syringenist kunagi enam ei peaks lahkuma! Waene mahajäätud kogudus! Kui Teie ka ometi mõnedgi Syringeni plekkidest kaotada wõiksite! Kuna Teie endib ju nii täiesti oma nimele pühendate!“

Hiilgawa näoga ja waimustuseſt sätendawate silmadega waatas ta Puhastajale otsa. Paluwalt waatas Maria oma kasupoja peale. Ta oli Karolaga nähtawasti rääkinud tema kahtluste üle.

„Jah, armuline preili,“ ütles ta. „Ma wõtan pakutud koha wastu. Praegu küsisin ma sealt ülewelt järele, mis minu kohus on, ja sain kindla wastuse kutsele järgneda.“

Karola pakkus tale kätt.

„Ma teadsin seda, ütles ta lihtsalt. „Jumal õnnistagu Teie tööd!“

Kui Karola läinud oli, tõmbas Maria oma armastatud Puhastaja kõrwale ja sosistas:

„Kas sa ei leia mitte, et Karola haiglane wälja näeb? Ta on ainult wari endiseſt Karolaſt.

See tuleb kõik tädi lõpmata haiguseſt. Tead sa, preili von Stolzing on pooleſt saadik mõistuse kaotanud. Selle üle on mull tõesti kahju preili Karola pärast, seſt, ma arwan, ta warjab maguſat saladuſt. Oma wahel rääkida ma arwan, et ta kapten von Randowi wastu huwituſt tunneb. Kui see õige on, siis saad sa weel rõõmu tunda, neid kõrwuti altari ees põlwitamas nähes, et sinult waimulikku õnnistuſt wastu wõtta.“

„Siis soowin ma ainult talle kõigest südamest, et ta õnnelikuks saaks," wastas Puhastaja.

Kõige selle aja oli Sharlotte raskesti haige olnud. Ruubeni surmast saadik oli ta woodis maas ja nii nõrk, et ta mingit otsust teha ei suutnud. Ikka jälle tuli talle ta kuritegu meele ja waewas ta waest piinatud südant.

Arst oli juba lootuse kaotanud teda parandada, kui ta äkitselt oma suureks imestuseks nägi, et haige aegamööda paranema hakkas. Ikka rutem läks paranemine, päew päewalt tegi ta ikka suuremaid edusamme. Möte oma süü lepitamise peale oli, mis teda uuesti elustas.

Kord ilusal warakewadisel päraſtlõunal tuli Karola peotäie nartsissidega ta haigetambri.

„Waata, tädikene, mis ma sulle toon!" hüüdis ta rõõmsalt. „Need on esimesed kollased kewadelilled! Kas leidub weel midagi ilusamat, kui need õrnad õitsed, kui nad roheliste wäänkaswudega üleskaswanud puuhiiglase all seisawad ja üksteisele wastastikku metsasaladusi kõrwa sosistawad?"

Sharlotte nägu kahwatas weel enam. Wärin käis tal üle ihu. Tal tuli külm wihmane kewade päew meele, mil ta laps käes nartsissidega täidetud korwi ees oli seisnud.

„Pole tarwis, Karola — wii nad ära, ma ei wõi mitte neid sallida."

Siis wõttis ta imestanud neiu käe pihtu ja küsis ärewuseſt wärisewal häälel: Kus on Puhastaja?

Karola oli siiamaani selle eest hoidnud uudisteſt rääkida, mis tädit ülesäritada oleks wõinud. Nii ei teadnud ta siis ka mitte, et Puhastaja Syringeni õpetajaks oli walitud.

Nüüd hakkas Karola jutustama. „Tädi," ütles ta rõõmuärewuſes, „Hildburg kirjutab mulle, et Puhastaja ta isa suureſt hädaohuſt peaſtnud olla. Herra von Shönhauſen oli waksali platformil seisnud oma rongi oodates. Juba hüüdsid konduktorid „Ettewaata!", juba nägid reisijad rongi sisse sõitwat ja astusid tagasi, — kui äkitselt keegi raudteeametnik kiirel käigul herra von Shönhauſeni wastu põrkas. See hakkas waaruma, kaotas tasakaalu ja kukkus tagurpidi roobaste peale. Igaſt küljeſt kuuldusid ehmatushüüded, mis aga kohe rõõmuhõiskele maad andis. Wiimaſel silmapilgul oli Puhastaja — kes juhtumisi lähedal seisis — allakukkunu tagasi liskunud — — ja sekund peale seda weeres rong mööda."

„Jah, on küll kole mõtelda, kui eneſele wõimalikku õnnetuſt ettekujutada!" rääkis ta edasi, kui ta Sharlottet wäriſema nägi. „Anna andeks tädike, et ma sind nii ehmatasin! Aga mõlemad on ju terwed. Puhastaja on ainult oma jalgu weidike wigastanud, ja ſellepärast on herra von Shönhauſen ta eneſega ühes wõtnud, et seda parandada ja ühtlasi oma peaſtjat ligemalt tundma õppida. Ta tuli just Prits Wunderlih'i ja Emma Liebig'it laulatamast ja tahtis Syringeni tagasi sõita, Hildburg kirjutab mulle, et ta Puhastaja peale tõesti kadeks saab, kui ta kauemaks neile jääb. Teda ei olla weel kunagi nii hellitatud, kui

nüüd proua von Shönhauſeni poolt. Jſegi mitte Maria poolt. Nad olla täiesti kui ema ja poeg."

Wäſinult pani Sharlotte ſilmad kinni, ja kui Karola püsti tõuſis, ſoſistas ta: „Jäta kewadelilled mulle ſiia — ma mõtlen nüüd teiſiti."

Kõige öö lamas ta uneta ja kuulas kella ühetoonilist tiksumist.

Ah, kui ruttu läks aeg! Ikka ei olnud ta weel oma süüdi ülestunnistanud.

Nüüd olid nad kõik koos, need inimeſed, kellele ta kurja oli teinud, ja ſelle eeſt oli ta tänulik. Nüüd tahtis ta ka oma süüd tunnistada.

Ta ſurus oma näo padja ſiſſe ja palus Jumalat, et ta hiline kahetſus wastu ſaaks wõetud, ja et nii raskelt haawatud ſõbrad armuheitlikud oleksid.

Kui Karola järgmiſel hommikul ſiſſe astus, wõis ta weel ſiſemiſe wõitluſe jälgi märgata, mis tädi öö jookſul läbi oli teinud. Nüüd kätteſaadud wõidu järele oli waigistaw wäſimus ta üle wõimuſt wõtnud.

Weel ſamal päewal ſaadeti Karola poolt kiri ära Hildburgi wanematele:

„Günter ja Ehrengard — tulge minu juure. Tooge ka oma tütar ja Puhastaja kaaſa. Mul on Teile mõnda ütelda, mis teile ja teie õnnele kõige ſuurema tähenduſega. Kaua on ſee ſaladus olnud, — ainult mina wõin ſeda ſaaladuſt lahendada. Ärge jääge mitte ära, waid tulge ruttu Teid ootaja

waeſe Sharlotte juure."

Karola sai nüüd igatsuseſt aru, mis tädi filmadeſt paistis, ja lisas ka omalt poolt kirjale paar sõna juure palwega, et nad wõimalikult ruttu tulekſid.

Misſuguſed tunnid, mäherduſed pikad, igawad ootamiſe tunnid järgneſid nüüd! Sharlotte ei rääkinud sõnagi, ta sõõt jäi puutumata, ta näis waheſpidamata palwetawat.

Karola oli suures ärewuſes. Ta märkas warsti, et tädi hinges midagi, sündis, mida ta mitte puudutada ei tohtinud. Kui tädi ka midagi rääkida ei tahtnud, armastas ta ometi Karolat eneſe lähedal näha. Ta lähedus awaldas nii rahustawat ja heategewat mõju ta peale. Nii läks päew mõsda.

Teiſel hommikul tuli telegramm Shönhauſeni perekonnalt: „Tuleme.“

Waeſe Sharlotte ſilmad hakkaſid rõõmſalt läikima ſeda kuuldes ja ta ſoſistas: „Ma tänan Sind, oh Jumal!“

Siis pööras ta Karola poole:

„Loe mulle 51 Taaweti laul ette, — kas tahad mu armas?“

Ja kui Karola algas: „Jumal ole mulle armuline oma heldusſe pärast, kustuta mu üleastumiſed oma rohke halastuſe pärast,“ — ſiis nägi ta, kudas waeſed wäriſewad huuled sõna sõna järele kordaſid.

Wiimaks tulid oodatud. Kui nad tuppa astuſid, kutſus preili von Stolzing Puhastaja eneſe juure ja wõttis ta käe pihku: „Kas Teie ei wõiks ütelda, rahu olgu sinuga, kallis jutlustaja? Siin toas on üks rahutu hing.“

Puhastaja täitis ta soowi, kuid weelgi ei tahtnud ta tema kätt lahti lasta. Siis waatas

TÜ Raamatukogu

ta Hildburgi otsa ja palus kurwalt naeratades: „Tule mu juure ja juudle minu! See saab wiimane kord olema!“

VII.

Wiimaks pööris ta wanemate poole, kes wähe kõrwal seisid.

„Günther ja Ehrengard“, algas ta pehme häälega, „tulge siia ja waadake mulle otsa. Kas Teie tunnete weel minus wana Charlotte ära? Ma olen paha olewus. Lapsed uulitsa peal kardawad, kui nad mind näewad, ja jookſewad aralt minema. See on kuriteo järeldus: aastate eest patustasin ma ühe wäikse lapse kallal, ja see süü põletas mu näole oma märgi.“

Ta wäriſes kõigest kehast, ja ta silmad katsusid Ehrengardi näost ta mõtteid ära lugeda.

„Ehrengard,“ ütles ta tõsiselt, „mõtled ja weel selle päewa peale, millal lapsetüdruk ühe ainsa lapsega kodu tuli? See kõlab kui pilge, kui ma küsin. Sina, kui ema ei wõi seda ära unustada. Kuulge nüüd mind, Teie mõlemad. Mina olen Teie wäikse poja ära warastanud. Jah, ma tegin seda. Miks? Sest et ma sinu armastuse pärast kade olin, Günther, sest ma tahtsin sinu südames esimest kohta eneſele wõita ja ei wõinud seda kannatada, et sa Ehrengard'i minust paremaks pidasid, teda ja mitte mind abikaasaks walisid.

Ma palusin — jah, palusin, et ma juhtumist leiaksin ja Teile kätte saaksin maksta. Ja ta tuli, see juhtumine, — mahajäetud

lapsewankri näol. Ma warastasin lapse ära ja maksin ühele mustlasele, kes ta enesega ära pidi wiima. See tõukas lapse eneseşt ära ja pani ta trepi peale Wunderlihi wanaasjade kaupluse ees - siin Syringenis. Neid peate Teie tänama, et nad Teile Teie lapse — Puhastaja — alal on hoidnud."

Nende sõnadega laskis ta noore jutlustaja käed wabaks.

Tükk aega oli ainult rõõmsaid hüüdeid kuulda, wäike perekond üksteişt kaelustades, oma rõõmu see üle tundes, et nad jälle ühendatud olid.

Sharlotte oli unustatud.

Äkitselt waikisid rõõmuawalduşed ja kõigi silmad waatasid, nagu oleks see läbi räägitud olnud, Sharlotte peale. Wiimane ei wõinud nende waateid wälja kannatada ja peitis oma näo patjade sisse. Kui nad ometi räägiksid! Ennem kannataks ta walusaid etteheiteid, kui seda waikist hukkamõistmist.

Siis tõmbasid kaks kätt õrnalt kuid tugewalt teki ära ja Ehrengardi õrnad silmad waatasid talle kaastundlikult otsa.

„Oh mu waene, waene Sharlotte! kudas sa pead olema kannatanud!"

Ta suudles kahwatut nägu, ja Sharlotte tundis sooje pisaraid enese peale woolawat.

„Ehrengard! Sa wõid mind weel suudelda, kuna sa nüüd ju kõik tead? Sa mõtled ka minu piina peale, mis südametunnistus mulle walmistas? Oh, Jumal õnnistagu sind!" Siis pööras ta herra von Shönhauseni poole.

„Günther, ütles ta rahulikult. „Kuidas tahad sa mind karistada?"

Günther seisis seal tugewasti kokkusurutud huultega, ilma et ta oleks wastanud. Siis aga wõttis ta Sharlotte kitsa käe pihku ja ütles kindlusega häälel:

„Sharlotte, ma annan sulle andeks. Jumal on meie üle kohtumõistja. Sina oled küllalt raskelt karistatud!“

„Ma tänan sind!“ ütles ta wärisedes. „Sa ei wõinud mind sügawamalt alandada, kui selle kristliku andeksandmise läbi.“

Karola ja Hildburg astusid kõwasti üksteise ümbert kinni hoides ta woodi ette ja silitasid ta wärisewaid käsi. Ta waatas neile tänulikult otsa. Siis langes ta pilk Puhastaja peale.

„Ja mis on sinul mulle ütelda, sa waene, petetud poiss?“

Siis naeratas Puhastaja ja ütles tõsiselt laialilaotatud kätega:

„Jumal õnnistagu sind ja hoidku sind;
Issand lasku oma pale walgus paista sinu peale ja olgu sulle armuline;
Issand tõstku oma pale sinu peale ja andku sulle rahu Amen!“

VIII.

Teesmärgil.

„Puhastaja, kas Teie ei taha mulle õnne soowida?“ Kapten von Randow waatas naeratawa näoga noore waimuliku peale.

„Milleks?“

„Milleks? Seks, et praegu mu südameneiu mulle lubanud on minu naiseks saada! Kas sest pole küllalt, et karedat meremeest, nagu

mina olen, õnne päraſt peaaegu narriks teha? Mu wäike nõiduw laps! Peaaegu patt on teda puutuda, nagu antaks mõni peeneſt Meisſeni portſelaaniſt asjake elewandi kätte mängimiſeks. Aga ma ſaan wäga õrnalt ümber käima temaga, oma wäikeſe pruudiga. Ja ühel päewal, herra pastor, ſaan ma Teid paluma meid laulatada."

Puhastaja nikutas sõnata pead.

Akitſelt waatas kapten tale nagu uneſt ärgates otſa, imeſtades ta külma oſawõtmatuſe üle, tema õnneſt.

„Noh, kas Teie ei taha mind oma õemeheks tunnistada? Peate mind liiga halwaks Hildburgi jaoks? Teie wanemad on mulle oma nõusolekut awaldanud!"

„Hildburg?" tagaſihoitud hõiskamine kõlas ta hääleſt. „Ma arwaſin, et ſee Karola on!"

„Aha!" naeris kapten, „wõi ſealt kandiſt puhub tuul? Ei, ei, ma austan ja imeſtan küll neiu Karolat, aga armaſtan ainult Teie maguſt õde Hildburgi. Minge aga — ja wõtke losſipreili omale!"

Ja ſeda ta tegi.

Samal pealelõunal tuli tale Karola wastu, ja mõlemad juhtiſid omad ſammud mere poole. Nad kõneleſid wiimaste ſuurte ſündmuste üle.

Peale Sharlotte tunnistuſt oli mitu kuud mööda läinud, ja ta koſus ikka enam ja enam. Shõnhauſenite armaſtus oli kõige parem arſtirohi ta haigele ſüdamele. Nad olid Hildburg'iga losſis wõõrſil.

Wana noorepõlwe sõprus ühendas jälle Sharlottet ja Ehrengardi, ainult ſügawamaks ja ſoojemaks oli ta muutunud.

Ehrengard ei wäsinud kunagi wanu Wunderlih'isi waatamas käia, ja Maria wõis tundide kaupa Puhastaja lapsepõlwest jutustada.

Praegu just tuli Puhastaja sealt ja jutustas nüüd ülewoolawate sõnadega omast emast ja kasuemast.

Jalutades tulid nad kõrge kalju peale ja seisatasid seal, et all olewat maakoha iludust imestada. Oli päikese loojamineku aeg, ja Syringen lamas nende ees punase walguse laenetest üleujutatud.

„Kui ilus!" hüüdis Karola tahtmata. Ta oli ennast küll juba sagedasti selle pildi üle rõõmustanud, kuid täna paistis talle kõik ilusam olewat kui enne.

„Jumal on nii hea!" ütles ta südamlikult.

„Jah, neiu Karola, Ta on headus ise!" Nad waatasid üksteise otsa ja naeratasid üksteisele wastu.

Wäike paat tantsis woogude tullas. Karola juhtis noore õpetaja tähelepanemist ta peale ja ütles siis äkitselt:

„Nii siis Hildburg tahab kapteniga abielusse astuda. Ma olen nii õnnelik see üle ja usun tõesti, et ta selle wääriline on, eks ole nii?"

Puhastaja nikutas jaatades pead. Siis näitas ta losi peale.

Seal süüdati parajasti lamp põlema, mis meresõitjatele öösel märgiks pidi olema.

Mõnigi laewamees oli pimedatel, tormistel öödel seda walgust tänanud, mis talle teejuhiks oli.

Nüüd pani Puhastaja käe Karola käewarre peale. „See tulule on Teie sarnane, kallis neiu," ütles ta tasa. „Teie olete sage-

dasti niiwiisi waestele hingedele teed walgustanud — Teie olite ka mulle walguseks. Meie oleme palju koos töötanud, ja mulle näib küll wõimata olewat ilma Teie abita läbi saada. Kas Teie tahate Puhastajale lubada, ikka Teie juures olla? Oh preili von Meerfeld, — ma olen Teid ikka armastanud. Kuid et ma ainult waene nimeta leitud laps olin, teadsin ma, et ma kunagi ei oleks tohtinud Teile läheneda katsuda. Nüüd aga tunnete Teie mu perekonda. Hildburg, keda Teie nii armastate, on minu õde; ja nüüd tohin ma küsida: Kas Teie tahate Friedrich von Shönhauseni naeseks saada?"

Karola tundis, kuidas Puhastaja tõsised silmad ta näo pealt täis kartust wastust lugeda katsusid. Siis pani ta oma wäikse käe tema kätte: „Ei!" ütles ta wallatult, wana rõõmsa silmapilgutamisega. „Karola von Meerfeld'il ei ole Friedrich von Shönhausenile midagi anda — — see on tale wõõras. Ta süda tuksub ainult — Puhastajale!"

Siis wõttis Puhastaja ta käe ja suudles seda südamlikult. Nüüd oli ta tema omaks saanud, ja ses teadmises suudles ta oma pruudi õrna roosat põske.

Nii kinnitasid nad oma kihlust.

Nende südamed olid täis õnne, kui nad tagasi sammusid. Warjud langesid juba alla, kui nad Tuukri uulitsat mööda sammusid. Lahtuw päikesekiir näitas nagu ingliskirm sõnade peale:

„Kaotab kõik plekid."

Karola waatas oma armastatule õndsa naeratusega otsa ja sosistas õrnalt: „Puhastaja läbi!"

Nõuab ſa õnnistuſt, õnnista ſa,
Soowib ſa armastuſt, armasta ka.
Karikas mida ſa teistele wiid,
Olgu ſu omale maguſam nüüd.

Tahad, et waimus ſa hiilgawaks ſaad,
Astu ſiis kõrwa, tee teistele maad.
Soowi ſiin neile ſee lorberi pärg,
Kuigi ſul eneſel kitſas on järg.

Pead ehk tumeda orusſe ka
Ligimiſt aidates astuma ſa,
Kurwastab süda, ſiis otſi ehk wõib
Kurwemaid leida ja tröstida neid.

UUED RAAMATUD

M. Prikas'ki kulul ilmunud:

Armastus, kirjeldus armastuse silmast, kõrwast, käest j. n. e. Hind 6 mrk.

Eksitus, õpetlik näitus kui kardetaw eksimine on. Hind 4 marka.

Meie lapsed, see raamat ei peaks üheski perekonnas puuduma. Hind 8 marka.

Kõige parem, armas jõulujutuke. Hind 4 marka.

Puhastaja, teine trükk, põnew jutustus, sünnis kingituseks. Hind 12 marka.

Rohkem tellijatele kõrged protsendid.

Lähemal ajal ilmub ilus jutustus

Meeles pea.

„Saaremaa Kirjastus-Ühisus“ trükk, Kuresaares.